

Manisa mebusu Refik Şevket Beyin, köy kanununun 17 inci maddesine bir fıkra ilâvesine ve 21 inci maddesinin değiştirilmesine dair 2/88 numaralı kanun teklifi ve Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları

16-XI-1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Köy işlerinin görülmesine medar olacak paraları sayan kanunun 17 inci maddesinin birinci fıkrasında « İhtiyar meclisi tarafından köylüye salınacak para » gösterilmiştir.

Hududu ve tevzi şekli gösterilmeyen bu salgın yüzünden köylerde maalesef bir çok haksızlıklara meydan verildiği görülmektedir. İçinde bulunduğumuz tarakki devrinin hararetile iş yapmak isteyen vali, kaymakam, nahiye müdürleri bazan köye ait mektep, yol inşası, damızlık hayvan ve sair zirai makineler satın alınması gibi faydeli işlerin bütün külfetini köylülere tahmil etmektedirler. Basit bir hesapla nüfus başına tevzi edilecek parayı vahidi kıyasî ittihaz ederek istenen bu paralar köylünün senelik kazancına göre tahammül olunmaz bir dereceye gelmektedir. Bir köyde yapılan beş dersaneli bir mektep için nüfus başına yetmiş beş lira kadar tevziat yapıldığına şahit oldum . Bundan maada, tevziatın şekli ve nisbeti de malûm olmadığından hareket tarzı tamamen takdiri olmaktadır.

Köylüyü, köy işlerine ancak takatleri nisbetinde alâkadar kılmak esasını güden kanuna göre hareketi temin etmek ve köylüyü verdiği umumî ve hususî vergiler haricinde tahammülünün üstünde yüklerle bezdirmemek için, salgın nisbetinin, köy halkını teşkil eden kadın ve erkek ve çocuk umum nüfusa senede yarım liradan fazla olmamasını muvafık görmekteyim. Şu hale göre meselâ (750) nüfuslu bir köyün salgın olarak vereceği para (375) lirayı geçmemesi lâzımdır. Bu para nüfusa değil, köyde tediye kabiliyeti olanlara iktidarları nisbetinde tevzi edilmek asıdır. Şu hesaba göre fakir bir adamdan hiç bir şey istenmemesi varit olduğu gibi, hal ve vakti müsait olana (10), (20) lira salınması kabil olur.

Tevzi için de arazi, ağnam, kazanç vergileri ile maaş yekûnunun mikyasa ittihazı, büyük ekseriyeti cahil ve binaenaleyh o nisbette hakka riayet kabiliyeti noksan olan köylü arasında bir çok dedikodunun haldırılmasına hizmet eder. Vergi nisbetinde tevzi amelîyesini köyleri mütemadiyen ziyaret eden tahsildarlara vermek maslahata muvafık görülmüştür.

Bu maksatları temin için 17 nci maddenin nihayetine ayrı bir fıkra ilâvesini muvafık görmekteyim.

Köy kanunu neşri tarihinden beri Türk içtimai hayatında en demokratik eser halinde her gün feyiz veren bir müessesedir. Köylüyü köyüne, köy işine, köy hayatına, köyün her türlü tarakkilerine ve nihayet Devlet işlerine alâkadar kılan bu kanunun gün geçtikçe temin ettiği faydeler çok öğrenmeye değer derecededir. Evvelce muhtarlık ya derebeylik ruhunu tatmin için kabul edilir, yahut Hükûmet tarafından cebren verilen bir iş telâkki olunurdu. Bu gün ise muhtarlığın efendilik, memurluk olduğuna ve binaenaleyh ona lâyük olmak için çalışmak lâzım geldiğine halk kani bulunmaktadır.

Bu çok ehemmiyetli ve icabına göre amme hizmetlerinin idarî, kazaî her şeklini görmeye müsait vazifenin ehli olmak için, köy kanununun 24, 25 inci maddeleri lâzım gelen şartları ihtiva etmektedir. Halbuki 10 ncu madde mucibince Devletin memuru olan muhtar, kendisine

ait vazifeleri yapmak için her halde memurluğun icap ettirdiği kudret ve melekeyi iktisap etmek te lâzımdır. Bu da ya evvelinden yahut filen hizmet ile elde edilir. Bazı köylere Devlet hizmetinde bulunmuş kıymetli zatlerin muhtar olması ne kadar memnuniyeti mucip ise, bu hizmetlerde bulunmamış olanları da yetiştirmek o nisbette esaslı bir vazifedir. Bu maksadı elde etmek için muhtarların iki sene vazife görmeleri kâfi edegildir.

Amme hizmetini üzerine alan bir muhtarın, köy kanununu bütün manasile anlayıp tatbik etmesi, her nevi Hükümet makinesile münasebat temin etmesi ve bu münasebatın icap ettirdiği muameleleri öğrenmesi, kanunun kendisine yapılmasını emrettiği vazifelerin zamana tevakkuf edenlerini başlayıp başarması her halde iki sene içinde kabil olmamaktadır. Muhtar bu iki sene içinde resmî muameleleri tam öğrenmeye ve bazı amme işlerini görmeye başlamış olduğu bir sırada bitiveren müddeti münasebetile yeniden intihap olunmazsa başlanan çok işlerin kısır kaldığı misallerile meydandadır. İşlerin şahıs himmetlerin^e bağlı olduğu köylerde, bu faaliyetten müteessir olanların ve yahut diğer tabirle yapılan hizmetlerin istikbale ait menfaatlerini takdir edemeyenlerin tesirile çalışan muhtarların ikinci defa intihap edilmediklerine şahit olan köyler çoktur.

Hem bu mahzuru kaldırmak ve binaenaleyh iş bilir adamları Devletçe kollamak, hem de mebus, meclis umumî azalığı, belediye azalığı gibi halk intihaplarında esas tutulan dört seneyi muhtarla ihtiyar meclisi azalarına da teşmil etmek suretile umumî intihapta muvaziliği ve muvazeneyi muhafaza etmek gibi bir faide de ihmal edilemez. Bu maksadı temin zımında 21 inci maddenin tadilini teklif ederim.

Yukarıda esbabı mucibelerini arzettiğim iki maksadı ihtiva etmek üzere hazırladığım kanunî teklifin Adliye ve Dahiliye encümenlerine havalesini rica ederim efendim.

7-II-933

Manisa Mebusu
Refik Şevket

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye encümeni

Karar No. 17

Esas No. 2/88

27 - XII - 1933

Yüksek Reisliğe

Köy kanununun 17 nci maddesine bir fıkra ilâvesine ve 21 inci maddesinin değiştirilmesine dair Manisa mebusu Refik Şevket Bey tarafından yapılan 7 - XI - 1933 tarihli kanun teklifi ve esbabı mucibesi ve bu teklifin alındığını bildiren Başvekâletin 18 - XI - 1933 tarih ve 6/3198 sayılı tezkeresi encümenimize havale buyurulmuş olmakla teklif sahibi ve Dahiliye vekâleti mümessili Mahallî idareler umum müdürü Beylerin de buldukları 18 - XII - 1933 tarihindeki toplantımızda okundu ve iş hakkında konuşuldu:

Refik Şevket Bey teklifile iki maksadın teminini kollamaktadır:

Biri; köylülerin bazı mahallerde takatle-

ri haricinde salgınlarla mükellef tutulmaları hasebile köy kanununun 17 nci maddesinin on yedinci fıkrasında beyan olunan salgın için bir had tayini,

Diğeri; iş yapmağa istekleri ve yaptıkları işlerde muvaffakiyetli muhtarların fazla müddet iş başında kalmalarının teminidir.

Yapılan konuşma ve teklif sahibi tarafından verilen izahat neticesinde tekemmülleri zamana muhtaç bir takım işlerin bir an evvel vücade getirilmesi hevesile bazı mahallerde köylünün isteğine bağlı olan işlerin isteğe bağlı olmayan işler arasına sokularak köylülere tahammülleri fevkinde salgın yapıldığı anlaşılmıştır.

Köylerimizin az zaman içinde ümrünü hiç şüphesiz her vatandaşın en samimî arzularını cümlesinden işe de bu maksadın elde edilmesi için köylüleri takatleri haricinde mükellefiyetlere duçar etmek ve binnetice onların fakrine ve istihsal kabiliyetlerinin ziyana sebebiyet vermek tabii doğru görülmemiş ve bu sebeple vaki olan teklif kabule şayan addolunmuştur.

Ancak şikâyeti mucip olan vergiler köy kanununun 13 üncü maddesi mucibince ifası mecburî olan hizmetler için yapılan alelade vergiler olmayıp mezkûr kanunun 12 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre isteğe bağlı iken isteğe bağlı olmayanlar arasında geçirilen işler için yapılan vergiler bulunduğundan bu nevi vergilerin tahdidini için 19 uncu maddenin beşinci maddesine bir kayıt konması daha muvafık olacağı mülahaza olunmuş ve encümenin bu görüş tarzına teklif sahibi de iştirak etmiş olduğundan birinci madde ona göre yazılmıştır.

Teklif edilen maddedeki diğer kayıtların tatbiki bir çok müşkülâta sebep olacağı mülahazasıyla

tevzi tarzının taamüle terk edilmesi muvafık görülmüştür.

Teklifin kolladığı ikinci maksada gelinece; iş ehli ve çalışkan muhtarların vücudünden fazla müddet istifade etmek şüphesiz faydalı olduğundan ve kabiliyet göstermeyenlerin değiştirilmesi daima mümkün bulunduğundan muhtarların dört sene müddetle intihabı muvafık olacağına karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe arz olunur.

Dahiliye En. Reisi	R. V.	M. M.
Tekirdağ		Çanakkale
Cemil	Mezun	Şükrü
Kâtip	Aza	Aza
	Zonguldak	Çorum
	Halil	İ. Kemal
Aza	Aza	Aza
Ordu	Kütahya	Adana
Ahmet İhsan	Memet	Ali Münif
Aza	Aza	
Şebn Karahisar	Zonguldak	
Vasfi Raşit	Rifat	

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Karar No. 32

Esas No. 2/88

13 - V - 1934

Yüksek Reisliğe

Köy kanununun 17 nci maddesine bir fıkra ilâvesi ve 21 inci maddesinin değiştirilmesi hakkında Manisa mebusu Refik Şevket Beyin teklifi kanunileri Dahiliye encümeninin tadili ve esbabı mucibe lâyiha ve mazbatalarile birlikte encümenimize tevdi kılınmış olmakla tetkik ve müzakere olundu:

Teklifin esas köy kanununa göre ihtiyar meclisince köylüye salınacak para miktarının ne olabileceği hakkında kanunî bir takyit olmadığından bazı köylerde bu vergilerin köylerin tahammül edemeyeceği derecede yapıldığı görülmekle buna bir hudut vazı ve köy muhtar ve ihtiyar meclisi iki senede bir değişmekte olup bu hal iş başında bulunanların sırk sırk değişmesini mucip olduğu ve bu yüzden devamlı mesaiye muhtaç işler görülemediği cihetle bu müd-

detin de iki seneden dört seneye çıkarılması talebinden ibarettir.

İhtiyar meclisinde mevcut bu salâhiyete bir hudut tayini ve iş başına geçen muhtar ve ihtiyar meclislerinin iş yapabilecek bir müddetle o mevkide kalmalarını temin, makul ve mantikî olacağı düşünülerek teklifin esas encümenimizce de kabul olunmuştur.

Refik Şevket Bey tahdidin her köydeki nüfus miktarına göre yapılmasını teklif etmiş ise de her köy halkının aynı hal ve iktidarda olamayacağı mülahazasıyla bu mikyas kabul olunmayarak köy adamlarının yıllıkları tutarını mikyas ittihaz eden Dahiliye encümeninin noktai nazarına iştirak olunmuştur.

Ancak Dahiliye encümeni bu kaydi köy kanununun 19 uncu maddesine ilâve etmediği mü-

nasip görmüş isede bu madde köylünün isteğine bağlı olmayarak harcanacak paraları göstermekte, kanunun 16 nci maddesi ise salmacak paralardan bahseylemekte olmasına göre tahdit hükmünün 16 nci maddeye ilâvesi ve salınan parayı vermeyip te yapılacak işe yarar malzeme vermek veya bilfiil çalışmak isteyenlerin bu arzularını kabul edebilmeleri için ihtiyar meclisine bir salâhiyet tanınması ve köy adamlarına yıllık vermeyen köylerin yapacakları salımda neyi mikyas ittihaz edecekleri dahi düşünülerek bu takdirde bu gibi adamlara verilecek miktarı evveleminde takdir ve tahmin ederek yapılacak salgın miktarının tayininde bunu nazarı itibare almaları münasip görülerek birinci madde gerek 16 nci maddenin muhtevi olduğu asıl hükmü ve gerekse ilân edilecek olan bu hükümlerle bu tahdidin hangi nevi salımlara ait olduğunu ifade eder şekilde yeniden yazılmıştır.

Muhtar ve ihtiyar meclislerinin seçilme zamanlarını gösteren ikinci madde aynen kabul olunmuştur.

Bu meyanda mevcut köy kanununun 12 nci maddesinde köyün ihtiyarî işlerini mecburî işlere çevirmek salâhiyeti köy derneğine verildiği

halde 19 uncu madde buna muhalif olarak (ihtiyar meclisinin hükmü ile isteğe bağlı iken mecburî yapılan işler) denilmek suretiyle bu salâhiyetin ihtiyar meclisine ait olduğu yolunda ayrı bir hüküm mevzuu bulunduğu görülmüş olduğundan kanundaki bu tenakuzu kaldırmak maksadıyla 19 uncu maddeyi tadil eden yeni bir madde dahi hazırlanarak lâyhaya ilâve olunmuştur.

Teklifi kanunî bu şekilde encümenimizce mütefikkan kabul olundu.

Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Ad. E. Reisi	Bu M. M.	Kâ,
Çorum	Trabzon	Trabzon
Münir	Raif	Raif
Aza	Aza	Aza
Antalya	Edirne	Kayseri
Haydar	Hasan Hayri	S. Azmi
Aza	Aza	Aza
Çanakkale	Kocaeli	Konya
Osman Niyazi	Ragıp	Ş. Sırrı
Aza	Aza	
Manisa	Balıkesir	
Refik Şevket	Vasfi	

MANİSA MEBUSU REFİK ŞEVKET BEYİN TEKLİFİ

Köy kanununun 17 nci maddesine bir fıkra ilâvesine ve 21 inci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1 — Köy kanununun 17 nci maddesine aşağıdaki fıkralar ilâve edilmiştir:

(Salgın tutarı nüfus başına yarım lirayı geçmez. Bu tutar köylüye ağnam, arazi, bina, kazanç vergileri ile maaşın tutarı nisbetinde dağıtılır. Bu dağıtmayı maliye tahsildarları yapar).

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Köy kanununun 19 uncu ve 21 inci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1 — 17 mart 1340 tarih ve 442 sayılı köy kanununun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekle sokulmuştur:

« Köylünün isteğine bağlı olmayarak harcanacak paralar şunlardır:

- 1 - Köy muhtarlarının köy derneğince kesilen aylık veya seneliği,
- 2 - (Varsa) kâtip aylığı,
- 3 - Köy namına yazılı veya vakıf emlak ve arazinin vergi ve başka masrafı,
- 4 - Köyün mecburî işlerine lâzım olacak paralar,
- 5 - 12 inci maddenin son fıkrası mucibince köy derneği hükmü ile isteğe bağlı iken mecbu-

ADLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Köy kanununun 16, 19, 21 inci maddelerini deęiřtiren kanun lâyihası

MADDE 1 — 17 mart 1340 tarih ve 442 sayılı kanunun 16 nci maddesi aşağıdaki şekle konmuştur :

Köy sınırı içinde yapılacak işler için para toplanması lâzımgelirse işbu kanunun buyurduğu üzere ihtiyar meclisinin hükmü ile köye salma salmır. Toplanan paraya köy parası denir.

Köy namına yazılı veya vakıf emlak ve arazinin vergi ve başka masrafı ve köyün mecburî işleri veya isteğe bağlı iken 12 nci madde mucibince mecburî işler arasına alınan işleri için her sene salınacak paraların tutarı 17 nci maddenin 17 nci fıkrasında yazılı köy adamları yıllık-

rî yapılan işlere lâzım olan paralar (bu fıkra hükmü ile isteğe bağı olmayan hizmetler arasına sokulan işlerle işbu maddenin 4 üncü fıkrasında mezkûr paralar için yapılacak salgın tutarı işbu maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve altıncı fıkraları mucibince sarfı lâzımgelen paralar yekûnunun on mislini geçemez),

6 - Köy işine bakacak adamların aylığı.

MADDE 2 — Köy kanununun 21 inci maddesi aşağıda gösterildiği surette değiştirilmiştir:

MADDE 21 — Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi azalarının seçilmesi her dört senede bir kere yapılır. Seçilmek mutlaka şubat ayı içinde olur ve mart ayında yeni seçilen köy muhtarı ve ihtiyar meclisi azası 29 uncu maddeye göre işlerine başlarlar. Günü biten köy muhtarları ve ihtiyar meclisi azaları yeniden seçilebilirler.

MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — İşbu kanunun icrasına Adliye ve Dahiliye vekilleri memurdur.

MADDE 3 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Aynen kabul edilmiştir.

ları tutarını, şayet bu gibi adamlara para verilmiyorsa emsaline göre tahmin olunacak miktar on mislini geçemez.

Salman parayı mükellefin isteği üzerine işe veya malzemeye çevirmeğe ihtiyar meclisi salâhiyetlidir.

MADDE 2 — Mezkûr kanunun 21 inci maddesi aşağıdaki şekle konmuştur:

Köy muhtarı veya ihtiyar meclisi azalarının seçilmesi her dört senede bir kere yapılır. Seçilmek mutlaka şubat ayı içinde olur ve mart ayında yeni seçilen köy muhtarı ve ihtiyar meclisi azası 29 uncu maddeye göre işlerine başlarlar. Günü biten köy muhtarları ve ihtiyar meclisi azaları yeniden seçilebilirler.

MADDE 3 — Mezkûr kanunun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekle konulmuştur:

Köylünün isteğine bağlı olmayarak harcanacak paralar şunlardır:

- 1 - Köy muhtarının köy derneğince kesilen aylık veya seneliği,
- 2 - Varsa kâtip aylığı,
- 3 - Köy namına yazılı veya vakıf emlâk ve arazinin vergi ve başka masrafı,
- 4 - Köyün mecburî işlerine lâzım olacak paralar,
- 5 - 12 nci madde mucibince isteğe bağlı iken mecburî işlere lâzım olacak paralar,
- 6 - Köy işine bakacak adamların aylığı.

MADDE 4 — Teklifin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Teklifin 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

